

Direktoratet for Kriminalforsorgen
Strandgade 100
1401 København K

Gammeltorv 22
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Personlig henvendelse: 10-14
Telefonisk henvendelse:
Man.-tors. 9-16, fre. 9-15

15-17-årige indsatte i Kriminalforsorgens institutioner

02-09-2017

Temaet for ombudsmandens tilsynsbesøg på børneområdet i 2017 er unge i sikrede døgninstitutioner, arresthuse og fængsler.

Dok.nr. 17/02918-1/NMR
Bedes oplyst ved henvendelse

Som led i temaet har Børnekontoret foreløbig bl.a. aflagt tilsynsbesøg i Vestre Fængsels Ungeafdeling og i Kolding Arrest, hvor en 15-17-årig indsat var varetægtsfængslet.

+ bilag

Jeg vedlægger til orientering en kopi af mine afsluttende breve om tilsynsbesøgene i Vestre Fængsels Ungeafdeling og Kolding Arrest.

Jeg har på baggrund af oplysninger indhentet i forbindelse med de to tilsynsbesøg besluttet at rejse en sag af egen drift over for Direktoratet for Kriminalforsorgen vedrørende nogle generelle spørgsmål om forholdene for 15-17-årige indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

Jeg henviser til § 17, stk. 1, i ombudsmandsloven (jf. lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013).

1. Håndtering af sager om 15-17-årige i praksis

1.1. Personalets kendskab til reglerne om 15-17-årige indsatte

Jeg beder venligst om at få oplyst, hvordan kriminalforsorgsområdet – efter direktoratets opfattelse – bør sikre, at personalet har kendskab til de særlige regler, der gælder for 15-17-årige indsatte.

Jeg bemærker i den forbindelse, at der er bestemmelser om 15-17-årige indsatte i en række bekendtgørelser udstedt i medfør af straffuldbyrdelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 1242 af 11. november 2015).

F.eks. indeholder ungebekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 402 af 9. april 2015) bl.a. regler om placering af 15-17-årige indsatte i kriminalforsorgens institutioner (§§ 1-9) og udarbejdelse af et særligt behandlingsprogram for ind-

satte i målgruppen (§ 12). Herudover findes der f.eks. regler om undtagelsesvis anbringelse af 15-17-årige indsatte i sikringscelle og tilkald af læge i den forbindelse i § 16 i bekendtgørelse om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner (bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016) og om aktivering med personkontakt for 15-17-årige indsatte, som er udelukket fra fællesskab, i § 8 i bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab (bekendtgørelse nr. 429 af 9. april 2015).

Tilsynsbesøget i Ungeafdelingen i Vestre Fængsel gav besøgsholdet anledning til bl.a. at anbefale, at de særlige regler for 15-17-årige indsatte omtales i instrukserne til personalet, eller at ledelsen på anden måde sikrer, at personalet kender de særlige regler, der gælder for 15-17-årige indsatte.

Tilsvarende anbefalede besøgsholdet ledelsen i Kolding Arrest at sikre, at arresthusets personale har kendskab til de regler, der gælder for 15-17-årige indsatte, når de modtager en mindreårig.

1.2. Overvejelser om overførsel af 15-17-årige indsatte til en anden institution

Jeg beder venligst om at få oplyst, hvordan kriminalforsorgsområdet – efter direktoratets opfattelse – bør sikre overholdelsen af § 3 i ungebekendtgørelsen. Efter bestemmelsen skal kriminalforsorgsområdet – hvis der ikke er mulighed for at tillade den 15-17-årige indsatte fællesskab – overveje muligheden for at overføre 15-17-årige til en institution, hvor der er mulighed for fællesskab.

Vurderingen skal foretages dagligt ifølge pkt. 6 i ungevejledningen (vejledning nr. 9205 af 13. april 2015).

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at den 15-17-årige indsatte, som besøgsholdet talte med under tilsynsbesøget i Kolding Arrest, var varetægtsfængslet i arresthuset i en periode på i alt ca. 45 dage.

Oprindeligt var han varetægtsfængslet efter retsplejelovens regler. Undervejs blev han dømt og blev i den forbindelse varetægtsfængslet efter § 35, stk. 2, i udlændingeloven (lovbekendtgørelse nr. 412 af 9. maj 2015) med henblik på udvisning. Han blev efter tilsynsbesøget overført til en sikret institution.

Den indsatte var henvist til at opholde sig alene på sin celle en meget stor del af perioden på i alt ca. 45 dage. Der var således kun 4 dage i løbet af den samlede periode, hvor den indsatte havde fællesskab med andre indsatte.

Det var heller ikke muligt at tilbyde den indsatte beskæftigelse – herunder på værkstedet – da han ikke kunne arbejde afskærmet fra de øvrige indsatte. Indsatte afviste tilbud om undervisning. Både ledelsen og den indsatte selv oplyste, at den indsatte havde det svært med at opholde sig alene på cellen.

Personalet rykkede ugentligt anklagemyndigheden og politiet for at få den indsatte anbragt i en sikret institution. Jeg bemærker i den forbindelse, at jeg i dag har bedt Region Midtjylland om at oplyse nærmere om sikrede døgninstitutioners afvisning af unge under aldersbestemmelse. Jeg vedlægger til direktoratets orientering en kopi af mit brev.

Jeg bemærker i øvrigt, at jeg har besluttet ikke at foretage mig yderligere i forhold til den unge indsatte, som besøgsholdet talte med i Kolding Arrest.

Hvis direktoratet vurderer, at der er behov for det, kan direktoratet naturligvis indhente en udtalelse fra Kriminalforsorgen Syddanmark.

1.3. Iværksættelse af særlige aktiviteter over for 15-17-årige indsatte

Jeg beder venligst direktoratet om at oplyse, hvornår en institution bør iværksætte særlige aktiviteter over for en 15-17-årig indsat, der eventuelt kan af føde merudgifter for institutionen.

Efter ugebekendtgørelsens § 12, stk. 1, skal et kriminalforsorgsområde, der modtager en 15-17-årig varetægtsarrestant eller domfældt, snarest muligt med udgangspunkt i den unges motivation og samlede forudsætninger søge at etablere et særligt behandlingsprogram, f.eks. i form af undervisnings- eller aktiveringstilbud for den pågældende.

Under tilsynsbesøget i Kolding Arrest oplyste ledelsen, at der ikke var søgt særlige midler til dækning af eventuelle merudgifter til gennemførelse af undervisnings- og behandlingsprogrammer efter ugebekendtgørelsens § 12, stk. 2, da der skal være en vis ræson i en sådan ansøgning, og da ledelsen hele tiden havde været af den opfattelse, at den unge ikke skulle være i arresthuset så længe.

Jeg bemærker, at der – som påpeget af ledelsen i Kolding Arrest – naturligvis bør være ræson i etablering af sådanne aktiviteter og den deraf afledte ansøgning om dækning af merudgifter. Omvendt forekommer det umiddelbart at være uheldigt, hvis der ikke iværksættes aktiviteter målrettet en ung, der på grund af sin alder ikke kan benytte de almindelige tilbud om beskæftigelse i et arresthus.

Under tilsynsbesøget anbefalede tilsynsholdet ledelsen at sørge for aktiviteter med den indsatte med personkontakt.

Som nævnt under pkt. 1.2 har jeg i øvrigt besluttet ikke at foretage mig yderligere i forhold til den unge indsatte, som besøgsholdet talte med i Kolding Arrest.

Hvis direktoratet vurderer, at der er behov for det, kan direktoratet naturligvis indhente en udtalelse fra Kriminalforsorgen Syddanmark.

1.4. Udelukkelse fra fællesskab

I forbindelse med tilsynsbesøget i Vestre Fængsels Ungeafdeling modtog besøgsholdet bl.a. oplysninger om tre udelukkelse af 15-17-årige indsatte fra fællesskab efter § 63 i straffuldbyrdelsesloven og bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab. Varigheden var henholdsvis 6, 12 og 14 dage.

Jeg er bekendt med, at direktoratet har fokus på at begrænse brugen af straffecelle over for 15-17-årige indsatte. Jeg henviser i den forbindelse til direktoratets brev af 8. oktober 2014 til alle fængsler og arresthuse (direktoratets j.nr. 14-61-0040).

Jeg beder venligst direktoratet om at oplyse, om der på tilsvarende måde er fokus på at nedbringe brugen af udelukkelse af 15-17-årige indsatte fra fællesskab.

Jeg beder i den forbindelse direktoratet om – så vidt muligt – at oplyse mig om brugen af udelukkelse fra fællesskab af 15-17-årige indsatte i kriminalforsorgens institutioner i 2015 og 2016 og perioden 1. januar – 1. september 2017. Jeg beder således om at få oplyst antallet af udelukkelse af 15-17-årige indsatte fra fællesskab og varigheden af de enkelte udelukkelse. Jeg beder – stadig så vidt muligt – om at få oplyst tallene fordelt på år og institution.

2. Regulering af forholdene for 15-17-årige indsatte

2.1. Regulering af undervisningen af indsatte i den undervisningspligtige alder

Enhver indsat, som er barn i den skolepligtige alder, skal have adgang til den påkrævede undervisning, jf. pkt. 35.2 i De Europæiske Fængselsregler (Europarådets Ministerkomité's rekommandation Rec(2006)2).

Det fremgår herudover af pkt. 28.3, at der især bør fokuseres på uddannelse af unge indsatte og indsatte med særlige behov. De indsattes undervisning skal så vidt muligt være integreret med landets uddannelsessystemer, således at de indsatte efter deres løsladelse uden problemer kan fortsætte deres undervisning eller faglige uddannelse, jf. pkt. 28. 7, litra a.

Det fremgår af ungevejledningens pkt. 11 (om ungebekendtgørelsens § 12), at 15-17-årige, der er omfattet af den almindelige undervisningspligt, skal tilbydes undervisning med henblik på at afslutte folkeskolens afgangsprøve (9.

klasse), hvis de faglige forudsætninger er til stede. Der bør tilbydes specialundervisning i dansk og regning/matematik for at rette op på eventuelle mangler i sådanne basisfag.

Under tilsynsbesøget på Vestre Fængsel oplyste ledelsen bl.a., at det er sjældent, at de 15-17-årige er i stand til at indgå i et undervisningstilbud, der ligner, hvad de bliver tilbudt i folkeskolen. Ledelsen oplyste også, at man ikke har haft 15-17-årige indsatte, der er gået til folkeskolens afgangsprøve. Man har haft indsatte, der har bestået deleksamener på FVU-kurser (forberedende voksenundervisning).

Der var også tilbud om AVU-kurser (almen voksenuddannelse) og AMU-kurser (arbejdsmarkedsuddannelser).

Det står mig imidlertid ikke umiddelbart klart, hvilke bestemmelser der nærmere regulerer bl.a. indholdet og omfanget af undervisningen af indsatte i den undervisningspligtige alder.

Jeg beder derfor venligst direktoratet om at oplyse, hvilke regler der regulerer undervisningen af indsatte i den undervisningspligtige alder, herunder om der f.eks. er bestemmelser om timetal, fagudbud, specialundervisning, fritagelse for undervisning, tilsyn med undervisningen og klageadgang svarende til folkeskolelovens regler.

Jeg henviser til, at der er en række detaljerede regler om undervisning af børn og unge i den undervisningspligtige alder i folkeskoleloven (lovbekendtgørelse nr. 747 af 20. juni 2016), i bekendtgørelser udstedt i medfør af folkeskoleloven, og i friskoleloven (lovbekendtgørelse nr. 785 af 21. juni 2017). F.eks. fører kommunen tilsyn med undervisning i interne skoler i et privat, selvejende eller regionalt dagbehandlingstilbud eller anbringelsessted (§ 14 i bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om bl.a. specialundervisning efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder).

Direktoratet kan naturligvis om nødvendigt indhente en udtalelse fra Undervisningsministeriet forud for besvarelsen.

2.2. Fortolkningen af ”frihedsberøvede asylansøgere” i ugebekendtgørelsens § 16

Ugebekendtgørelsens § 16 har følgende ordlyd:

”§ 16. Reglerne i denne bekendtgørelse finder ikke anvendelse i kriminalforsorgens institutioner for frihedsberøvede asylansøgere.”

Jeg beder venligst direktoratet oplyse, om udtrykket "frihedsberøvede asylansøgere" i bestemmelsen udelukkende refererer til asylansøgere, der er frihedsberøvet efter § 36 i udlændingeloven, eller om det skal forstås bredere, så det også omfatter asylansøgere, der er varetægtsfængslet efter retsplejelovens regler eller udlændingelovens §§ 35 og 35 a.

Efter udlændingelovens § 36 kan udlændinge *frihedsberøves* i en række tilfælde for at sikre bl.a. udvisning og udsendelse. Af udlændingelovens § 37, stk. 10, fremgår følgende:

"Stk. 10. Frihedsberøvelse efter § 36 med henblik på afvisning eller overførsel efter reglerne i kapitel 5 a eller udsendelse eller af udlændinge, der ansøger om opholdstilladelse efter § 7, skal finde sted i særlige faciliteter. Hvis dette ikke er muligt, skal den frihedsberøvede holdes adskilt fra almindelige indsatte. Uledsagede mindreårige må ikke frihedsberøves i fængsler."

Efter udlændingelovens §§ 35 og 35 a kan udlændinge *varetægtsfængsles* i et antal tilfælde, f.eks. med henblik på fuldbyrdelse af en dom om udvisning.

Oplysningerne indhentet under tilsynsbesøgene indikerer, at der muligvis er en vis variation i fortolkningen af § 16 i ungebekendtgørelsen i praksis. Den 15-17-årige indsatte i Kolding Arrest var på tidspunktet for tilsynsbesøget asylansøger og varetægtsfængslet efter udlændingelovens § 35, stk. 2. Han var i klientsystemet registreret som "frihedsberøvet asylansøger". Ledelsen anså den 15-17-årige indsatte for at være omfattet af ungebekendtgørelsen.

Under tilsynsbesøget i Vestre Fængsel blev det imidlertid oplyst, at 15-17-årige, som er varetægtsfængslet efter udlændingelovens § 35, ikke får lavet et behandlingsprogram (efter ungebekendtgørelsens § 12, stk. 1).

2.3. Bestemmelser om udvisningsdømte

Straffuldbyrdelsesloven er ændret ved lov nr. 429 af 3. maj 2017 (skærpeelse af afsoningsvilkårene for udvisningsdømte indsatte), der trådte i kraft den 1. juli 2017.

Lovændringen medfører bl.a., at den handlingsplan, der skal udarbejdes efter straffuldbyrdelseslovens § 31, stk. 2, ikke skal omfatte tiden efter løsladelsen for indsatte, der er udvist af landet ved dom (ny bestemmelse i lovens § 31, stk. 2, 3. pkt.).

Herudover medfører lovændringen, at en indsat, der er udvist af landet ved dom, ikke kan være beskæftiget ved uddannelse, undervisning eller programvirksomhed, medmindre særlige forhold taler herfor (ny bestemmelse i lovens § 38, stk. 2).

Bestemmelsen i ugebekendtgørelsens § 12 indeholder regler om undervisning og et behandlingsprogram.

Jeg beder venligst om at få oplyst, om ændringen af straffuldbyrdelsesloven ved lov nr. 429 af 3. maj 2017 har betydning for anvendelsen af de særlige ungeregler.

2.4. Særlig screening for sindssygdom

Under tilsynsbesøget i Vestre Fængsel blev det oplyst, at 15-17-årige indsatte screenes for sindssygdom efter en særlig ungemodel, hvor den unge bl.a. konsulterer en læge inden for en uge efter indsættelsen.

Jeg beder venligst direktoratet oplyse, om der er (centrale) retningslinjer om en sådan screening, og herunder om der skal foretages en tilsvarende screening på andre institutioner end Vestre Fængsel inden for kriminalforsorgen, der modtager 15-17-årige indsatte.

---0---

Jeg beder direktoratet om at sende sin udtalelse til mig via Justitsministeriet, så ministeriet kan få lejlighed til at forholde sig til direktoratets svar.

Jeg beder venligst om at modtage udtalelsen/udtalelserne inden **udgangen af oktober 2017**.

En nyhed om mine tilsynsbesøg i Vestre Fængsel og Kolding Arrest og mine anmodninger om udtalelser fra Direktoratet for Kriminalforsorgen og Region Midtjylland vil blive offentliggjort på min hjemmeside.

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen

Kopi til orientering:

Justitsministeriet

Kriminalforsorgen Syddanmark

Kriminalforsorgen Hovedstaden

Institution Lillebælt

Københavns Fængsler, Vestre Fængsel

DIGNITY

Institut for Menneskerettigheder